

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Waldemar Płóciennik

SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant Klaudia Binienda

w sprawie **K. S.**

w przedmiocie stwierdzenia zgodności z prawdą oświadczenia lustracyjnego,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 22 maja 2024 r.,
wystąpienia sygnalizacyjnego prokuratora Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji
Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w kwestii rozważenia potrzeby
wznowienia z urzędu postępowania lustracyjnego,
zakończonych orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Lublinie
z dnia 14 marca 2019 r., sygn. akt II AKa 45/19,
zmieniającym orzeczenie Sądu Okręgowego w Lublinie
z dnia 18 grudnia 2018 r., sygn. akt IV K 125/18,
na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 6 k.p.k.

1. wznawia postępowanie w sprawie zakończonej prawomocnym
orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 14 marca 2019 r.,
sygn. akt II AKa 45/19,

2. uchyla orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 14 marca
2019 r., sygn. akt II AKa 45/19 oraz orzeczenie Sądu Okręgowego w

Lublinie z dnia 18 grudnia 2018 r., sygn. akt IV K 125/18 i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania,

3. wydatkami postępowania w przedmiocie wznowienia postępowania obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Lublinie, orzeczeniem z dnia 18 grudnia 2018 r., sygn. akt IV K 125/18, na podstawie art. 21a ust. 2, 2a, 2b, art. 3a ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, stwierdził, że oświadczenie lustracyjne złożone przez K. S. w dniu 19 grudnia 2007 r. jest niezgodne z prawdą, orzekając wobec lustrowanego na okres 4 lat utratę prawa wybieralności w wyborach do Sejmu, Senatu i Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach powszechnych organu i członka organu jednostki samorządu terytorialnego oraz organu jednostki pomocniczej samorządu terytorialnego, której obowiązek utworzenia wynika z ustawy, a także zakaz pełnienia funkcji publicznej na okres 3 lat. Orzeczenie to zostało sporządzone jako jednolity tekst – w tym znaczeniu, że uzasadnienie orzeczenia znajduje się bezpośrednio pod jego częścią dyspozytywną - i dopiero pod uzasadnieniem członkowie składu orzekającego zostali swoimi podpisami.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, orzeczeniem z dnia 14 marca 2019 r., sygn. akt II AKa 45/19, po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez prokuratora od powyższego orzeczenia, zmienił je w zakresie rozstrzygnięcia w pkt III w ten sposób, że ustalił, iż orzeczony wobec K. S. zakaz obejmuje funkcje publiczne, o których mowa w art. 4 pkt. 2 – 57 i 61 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów i okres obowiązywania zakazu podwyższył do czterech lat, w pozostałej części zaskarżone orzeczenie utrzymując w mocy.

W dniu 27 lutego 2024 r. prokurator Oddziałowego Biura lustracyjnego Instytutu Pamięci Narodowej w Lublinie zwrócił się do Sądu Najwyższego o „rozważenie z urzędu zaistnienia podstaw do wznowienia postępowania na korzyść osoby lustrowanej K. S. i uchylenia prawomocnego orzeczenia Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 18 grudnia 2018 r., sygn. akt IV K 125/18 i Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 14 marca 2019 r., sygn. akt II AKa 45/19 i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Lublinie”.

Podstawą wznowienia miałyby być uchybienie treści art. 439 § 1 pkt 6 k.p.k., w związku z niepodpisaniem przez skład orzekający Sądu Okręgowego w Lublinie sentencji orzeczenia wydanego w I instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W związku z sygnalizacją przez prokuratora wystąpienia w postępowaniu lustracyjnym bezwzględnej przyczyny odwoławczej, kwestia wznowienia postępowania w tej sprawie podlega rozważeniu z urzędu. W niniejszej sprawie nie występują ponadto przeszkody do wznowienia postępowania wskazane w art. 542 § 3 k.p.k., gdyż z uwagi na treść orzeczenia kończącego postępowanie, niekorzystnego dla osoby lustrowanej, wznowienie postępowania nie może spowodować dla niego negatywnych skutków – a więc nie będzie wznowieniem na niekorzyść.

Przechodząc do meritum rozważań, należy zacząć od przypomnienia, że orzeczenie wydane w postępowaniu lustracyjnym musi spełniać wymogi stawiane wyrokom, zapadającym w postępowaniu karnym. Powyższe wynika wprost z treści art. 21a ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, dalej zwanej ustawą lustracyjną. Zasady związane z podpisywaniem orzeczenia wydanego w postępowaniu lustracyjnym, obowiązujące w przypadku wyroków, nie mogą być zatem dowolnie modyfikowane. W szczególności podstawy takich modyfikacji nie dostarcza regulacja przyjęta w art. 21a ust. 2c ustawy lustracyjnej stwierdzająca, że orzeczenie sądu pierwszej instancji wymaga uzasadnienia (należy ją rozumieć w ten sposób, że w postępowaniu lustracyjnym pisemne uzasadnienie sporządza się z urzędu i również z urzędu doręcza się wraz

z orzeczeniem stronie – por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2021 r., III KK 180/20).

Fakt, iż, w przeciwieństwie do postępowania karnego, w postępowaniu lustracyjnym sporządza się i doręcza uzasadnienie orzeczenia z urzędu, nie uzasadnia zatem odstąpienia składu orzekającego od podpisywania tak sentencji, jak uzasadnienia orzeczenia, nawet jeśli zredagowane zostały jako jednolity tekst (jak jest to przyjęte w przypadku postanowień w postępowaniu karnym). Do orzeczeń lustracyjnych stosuje się bowiem, jak wyżej podkreślono, przepisy dotyczące wyroków. I tak z art. 113 k.p.k. wynika obowiązek podpisania orzeczenia przez wszystkich członków składu orzekającego. Przez „orzeczenie” należy rozumieć w odniesieniu do wyroków ich sentencję, czyli tę część kompozycyjną wyroku, która zawiera rozstrzygnięcia w sprawie.

Ustawodawca, tworząc przepisy karnoprosowe, wyodrębnił wyraźnie czynność podpisania orzeczenia, ujętą w art. 113 k.p.k., od czynności podpisania jego uzasadnienia (por. art. 115 § 1 k.p.k.), odnosząc te uregulowania zarówno do wyroków, jak i postanowień. O ile praktyka złożenia podpisu jedynie pod uzasadnieniem postanowienia, przy założeniu, że jest ono sporządzone wraz ze stanowiącym przedmiot postanowienia rozstrzygnięciem, znajduje wsparcie w treści art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k., który traktuje uzasadnienie jako jeden z elementów postanowienia, o tyle brak jest jakichkolwiek podstaw, by przyjąć, że uzasadnienie wyroku (a w drodze odpowiedniego stosowania przepisów k.p.k. - także uzasadnienie orzeczenia w postępowaniu lustracyjnym) stanowi jego część, a nie akt od niego odrębny. Za potraktowaniem pisemnego uzasadnienia jako odrębnego od orzeczenia dokumentu przemawiają nie tylko odpowiednio stosowane przepisy o wyroku, ale też sformułowania użyte w samej ustawie lustracyjnej (art. 21a ust. 2c, art. 21b ust. 1 i 5 ustawy lustracyjnej) – por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2020 r., III KK 127/20. Z powyższego wynika wniosek, że po wydaniu orzeczenia lustracyjnego, skład orzekający powinien złożyć podpisy zarówno pod sentencją, jak i uzasadnieniem orzeczenia. Brak podpisów członków składu orzekającego pod częścią dyspozytywną orzeczenia, a złożenie ich dopiero pod uzasadnieniem, prowadzi do wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 6 in fine k.p.k. w zw. z art. 19 ustawy lustracyjnej (por. wyrok Sądu

Najwyższego z dnia 27 września 2023 r., II KO 110/23), a orzecznictwo Sądu Najwyższego jest w tej sprawie konsekwentne i jednoznaczne.

Ponieważ w przedmiotowej sprawie wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza w związku z brakiem podpisu członków składu orzekającego pod sentencją orzeczenia lustracyjnego wydanego przez Sąd Okręgowy w Lublinie w dniu 18 grudnia 2018 r., sygn. akt IV K 125/18, a zmienionego przez Sąd Apelacyjny w Lublinie orzeczeniem z dnia 14 marca 2019 r., sygn. akt II AKa 45/19, należało wznowić z urzędu postępowanie lustracyjne i uchylić obydwa orzeczenia, przekazując sprawę Sądowi Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania.

W postępowaniu ponownym Sąd ten wyda orzeczenie spełniające wymogi formalne stawiane mu przepisami Kodeksu postępowania karnego.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku, przy czym o kosztach postępowania zgodnie z art. 638 k.p.k. w zw. z art. 19 ustawy lustracyjnej.

[J.J.]

[ms]

Waldemar Płóciennik Eugeniusz Wildowicz Andrzej Tomczyk